

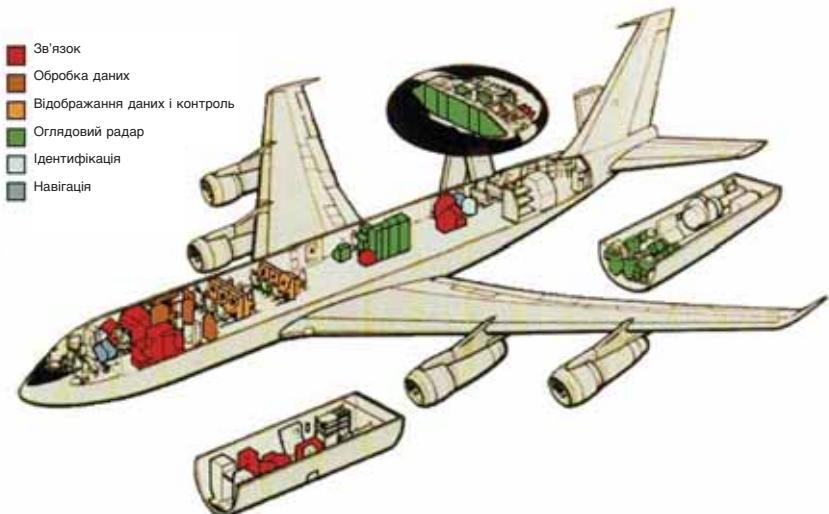
АВАКС: ПОВІТРЯНІ ОЧІ НАТО

Ефективна протиповітряна оборона є одним із пріоритетів Альянсу. Система раннього повітряного попередження і управління НАТО (АВАКС) є надзвичайно мобільною системою спостереження, створеною для забезпечення міцної системи протиповітряної оборони усього євроатлантичного регіону.

Головною місією флоту літаків АВАКС, які належать НАТО, є забезпечення багатонаціонального ресурсу для повітряного спостереження, попередження і управління, який знаходиться у постійній готовності для виконання завдань Альянсу. Ці літаки забезпечують пряму передачу даних з повітря до сухопутних, морських або повітряних центрів командування і управління. Система АВАКС також забезпечує можливості попередження і виявлення цілей на будь-яких висотах, що дає кращу картину ситуації на морській поверхні, необхідну для операцій зі спостереження.

На практиці цей флот відіграє унікальну і важливу роль у діяльності Альянсу, виконуючи широкий спектр місій від повітряного спостереження до повітряних операцій, таких як безпосередня повітряна підтримка, розвідка і повітряні транспортні перевезення. Мінливий характер міжнародного середовища безпеки останніми роками змушує до застосування військових сил для виконання більш складних місій тактичного характеру, включно з управлінням "повітря-повітря" та "повітря-поверхня", управлінням повітряним простором, контролем повітряного простору, пошуково-рятувальними операціями під час ведення бойових дій, зосередженням збройних сил і попередженням про загрозу.

Стандартна конфігурація НАТО

Деякі факти про E-3A

Довжина: 46.68м

Висота: 12.7м

Розмах крил: 44.45м

Крейсерська швидкість: 800 км/год

Час у повітрі без заправки: 10+ годин

Озброєння: немає

З початку повітряних операцій у 1982 році флот літаків АВАКС довів свою важливість під час врегулювання кризових ситуацій та операцій з підтримки миру. Цей флот також відіграв значну роль у досягненні стратегічних цілей НАТО, надаючи підтримку структурам командування і управління та різним місіям і операціям. Маючи можливість реагувати гнучко і швидко і діяти на великих відстанях, він продемонстрував свою здатність ефективно реагувати на нові політичні та військові кризи.

Здатність літаків АВАКС до адаптації дуже добре прислужилася НАТО за часів холодної війни і зробила цей підрозділ невід'ємним компонентом сьогоднішньої трансформації Альянсу.

>> Проблема визначена

У 60-ті роки ХХ століття стало очевидно, що стеля польоту військових літаків вже не забезпечує їм захисту від зенітних ракет. Для того щоб вижити у дедалі більш смертельному оточенні протиповітряної оборони, літаки були змушені літати на висотах, не більших за верхівки дерев. На початку 70-х років виникла необхідність забезпечити протиповітряну оборону можливістю контролювати повітряний простір радарами згори для пошуку літаків на малих висотах. Головним чином це було викликано страхом того, що літаки країн Варшавського пакту можуть легко проникнути на територію Альянсу, ховаючись від радарів у складках місцевості, таких як гори чи долини.

Такі можливості можна забезпечити, якщо встановити радар на повітряну платформу. Рішення було винайдено у вигляді літаків АВАКС, військової версії літака Боїнг -707 з тарілкою радара, що обертається, встановленою на задній частині фюзеляжу. Цей літак може знаходитись у повітрі протягом 10 годин (за умови заправки у повітрі й довше) на висоті 9150 метрів (30 000 футів) і виявляти літаки, що летять на малих висотах на відстані до 400 кілометрів, а ті, що летять на середніх висотах – до 520 кілометрів.

Ця емблема, що представляє флот літаків НАТО АВАКС, символізує рішучість НАТО через співпрацю зберігати свою військову міць. Зокрема, зірка НАТО символізує багатонаціональний особовий склад цього підрозділу, який забезпечує діяльність першого і єдиного в історії Альянсу багатонаціонального підрозділу ВПС. Силует літака зображує оперативну льотну частину, яка забезпечує життєво важливі функції спостереження і раннього попередження. Срібні блискавки зображують швидку передачу попереджувальної інформації основним командуванням НАТО. Блакитне небо ілюструє ту стихію, в якій служать і виконують свої обов'язки екіпажі літаків НАТО Е-3А. Фортеця на горизонті представляє оборонні сили НАТО, які перебувають у постійній готовності заради миру і безпеки.

→ Чи знаєте ви?

Один літак Е-3А, що знаходиться на висоті 9 150 метрів (30 000 футів) забезпечує радарне покриття площи у 312 000 кв. км. Три літаки Е-3А, що літають на орбітах, які перехрещуються, можуть забезпечити повне радарне покриття усієї Центральної Європи.

Уряди звертаються за підтримкою у наданні літаків НАТО АВАКС та їхню допомогу у спостереженні при проведенні великих публічних заходів. Так було під час проведення Олімпійських ігор в Афінах у 2004 році, чемпіонату з футболу Євро-2004 в Португалії, весілля кронпринца Феліпе у Мадриді у травні 2004 року, а також під час важливих зустрічей, що проводились іншими міжнародними організаціями. Літаки НАТО АВАКС також допомагають у підтримці безпеки під час проведення самітів, як, наприклад, було в Стамбулі під час засідання глав держав та урядів Альянсу в червні 2004 року.

>> Огляд програми

У грудні 1978 року Комітет оборонного планування НАТО ухвалив спільне придбання 18 літаків E-3A ABAKC, які мали використовуватись як система раннього повітряного попередження у власності Альянсу.

Програма „Раннього повітряного попередження і управління НАТО” (NAEW&C) стала найбільшим в історії Альянсу спільно фінансованим проектом. У ньому беруть участь 13 країн: Бельгія, Канада, Данія, Німеччина, Греція, Італія, Люксембург, Нідерланди, Норвегія, Португалія, Іспанія, Туреччина і США. Велика Британія також зробила внесок у програму, але вирішила створити свій підрозділ літаків E-3D ABAKC. Усі ці країни спільно з Великою Британією беруть участь у багатонаціональних силах Раннього повітряного попередження і управління НАТО (NAEW&CF).

Сполучені Штати і Франція мають свої флоти ABAKC. Франція не бере участі ні у програмі NAEW&C, ні у програмі NAEW&CF, але її літаки E-3F ABAKC беруть участь в окремих спільних операціях зі своїми партнерами.

На додаток до закупівлі 18 літаків E-3A для NAEW&CF, з лютого 1982 року по травень 1985 року, програма NAEW&C містила проект AEGIS, спрямований на вдосконалення 40 наземних пунктів протиповітряної оборони НАТО (NADGE) від північної Норвегії до східної Туреччини з тим, щоб зробити їх сумісними з системою ABAKC. Головна оперативна база була улаштована в Гайленкірхені, Німеччина, до якої додані бази в Конії, Туреччина, Актіоні, Греція, Трапані, Італія і в Оерланді, Норвегія.

Однією з причин успіху цієї програми є те, що Північноатлантична рада надала організаційну, адміністративну і фінансову автономію Організації з менеджменту програми NAEW&CF (NAPMO), яка була створена як виробничий постачальна організація цієї програми. 18 літаків E-3A були поставлені вчасно і дешевше розрахункової вартості, що дало змогу зекономити 100 мільйонів доларів США. Частина зекономлених коштів була використана для закупівлі трьох літаків Boeing -707, що були у використанні, і трансформування їх у навчально-транспортні повітряні судна.

Чи знаєте ви?

Програма НАТО ABAKC керується Агенцією з менеджменту програм (NAPMA) в Брансумі, Нідерланди. В агенції працюють відряджені військові офіцери та цивільні представники країн, що беруть участь у програмі. Її генеральний менеджер з адміністративних і кадрових питань підпорядкований генеральному секретарю НАТО.

Командування NAEW&CF розташоване поряд зі штабом Верховного головнокомандувача об'єднаних збройних сил НАТО в Європі (SHAPE) у м. Монс, Бельгія, який здійснює адміністративний контроль над цим підрозділом. NAEW&CF складається з двох оперативних елементів:

- Підрозділ літаків НАТО E-3A в Гайленкірхені. В ескадрильях літаків НАТО E-3A служать міжнародні екіпажі, які складаються з представників 12 країн: Бельгії, Канади, Данії, Німеччини, Греції, Італії, Нідерландів, Норвегії, Португалії, Іспанії, Туреччини і США.
- Ескадрилья номер 8 з семи літаків Boeing E-3D раннього повітряного попередження британських королівських ВПС, що базується в Уоддінгтоні, Лінкольншир, Велика Британія. Особовий склад цього підрозділу складається виключно з персоналу королівських ВПС.

На додаток до оперативного флоту літаків ABAKC є ще три навчально-транспортні літаки, які використовуються для тренування пілотів та вантажно-транспортних перевезень. Ці літаки входять до складу оперативного флоту і їх можна швидко переобладнати з пасажирського варіанту на транспортний, або на транспортно-пасажирський.

АВАКС: ПОВІТІ

Ця програма і сили є прикладом того, чого Альянс може досягти спільними зусиллями. Флот літаків Е-3А АВАКС вже понад сорок років є повітряними очима НАТО і символом єдності Альянсу.

Попри постійні зміни середовища безпеки флот літаків АВАКС залишається потужним інструментом протиповітряної оборони. Наприклад, NAEW&CF входить до складу Сил реагування НАТО, які з моменту створення у жовтні 2003 року є інструментом трансформації Альянсу. Цей підрозділ контролює повітряний простір НАТО, допомагаючи захищати членів Альянсу від терористичної загрози і надаючи підтримку операціям НАТО з врегулювання кризових ситуацій.

Підсилення НАТО: операція „Енкор Гард”

Після вторгнення Іраку до Кувейту в 1990 році, літаки НАТО Е-3А були розгорнуті у східній Туреччині для підсилення південного флангу НАТО під час війни. Їхня місія включала спостереження за повітряним і морським рухом у східному Середземномор'ї і забезпечення повітряного контролю за іраксько-турецьким кордоном. Ця місія тривала з серпня 1990-го по березень 1991 року.

Оберігаючи Америку: операція „Ігл Асіст”

Після терористичних нападів 11 вересня 2001 року сім літаків НАТО АВАКС були спрямовані до Сполучених Штатів на допомогу у захисті Північної Америки від подальших терористичних нападів. Операція „Ігл Асіст”, яка тривала з 9 жовтня 2001 року до 16 травня 2002 року, стала першим в історії Альянсу прикладом застосування ресурсів НАТО на підтримку однієї з країн -- членів Альянсу. Швидкість і успішність здійснення цієї місії продемонстрували ефективність НАТО як військової організації і міцність та стабільність трансатлантичного зв’язку.

На захист Туреччини: операція „Дисплей Детеренс”

Розгортання сил НАТО на захист південної Туреччини (операція „Дисплей Детеренс”) було здійснено у відповідь на загрозу, яку викликав конфлікт в Іраку. Ці сили складались з тактичних засобів протиракетної оборони, обладнання для хімічного і бактеріологічного захисту та літаків АВАКС. З лютого по травень 2003 року екіпажі АВАКСів зробили понад 100 вильотів і налітали більше 950 годин на захист турецьких військових і цивільних громадян.

Чи знаєте ви?

З липня 1992 року літаки, як флоту НАТО Е-3А, так і британського флоту Е-3D активно діють на Балканах на підтримку виконання резолюції ООН в колишній Югославії та місії Альянсу в Боснії та Герцеговині і Косові. Літаки Е-3F французьких ВПС та літаки ВПС США також надають допомогу у виконанні цих місій.

Чи знаєте ви?

Літак Е-3А може виявити цілі, що летять на малих висотах, на відстані 400 кілометрів. Цілі, що летять на середніх висотах, він виявляє на відстані 520 кілометрів.

РЯНІ ОЧІ НАТО

>> У середині літака АВАКС

Флот літаків АВАКС складається зі спеціальних літаків (модифікація Боїнга- 707), які належать НАТО і оснащені радарами, здатними виявляти повітряні судна на великій відстані та на низьких висотах. Антени радіолокаційних систем знаходяться у спеціальному захисному куполі, який обертається і встановлений на фюзеляжі літака. Ця структура обертається кожні десять секунд і забезпечує спостереження на 360 градусів. Радіолокаційні системи здатні виявляти не лише повітряні об'єкти, а й морські судна в таких районах, як Північне або Середземне море. Оператори здатні виявляти і відслідковувати ворожі літаки на низьких висотах над будь-яким рельєфом місцевості і наводити на ціль свої літаки, які діють в тому самому регіоні. Бортові радари здатні дивитись униз, на поверхню під літаком, тому цілі, які можуть сховатись у складках місцевості, можна помітити і відстежити.

На додаток до систем спостереження літаки АВАКС також оснащені численним аeronавігаційним, комунікаційним обладнанням та обладнанням для обробки даних. Однією з таких систем є Система поширення об'єднаної тактичної інформації (JTIDS), яка миттєво передає великі обсяги цінної та стратегічно важливої інформації членам Альянсу.

Що таке радар?

Термін “радар” – це скорочення від англійського “Radio Detection And Ranging” (радіовиявлення і вимірювання відстані). Радари використовують радіохвилі для виявлення об'єкта і визначення його позиції стосовно певної точки, такої як, наприклад, радарна установка. Радари можуть виявляти об'єкти, такі як літаки, кораблі і наземні транспортні засоби та визначати їх курс, швидкість, найближчий пункт контакту та інші дані залежно від типу радара. Існує багато різних типів радарів, включно з погодними, для управління повітряним рухом, і навігаційними.

Кожним літаком керують два пілоти: командир корабля і другий пілот. В польоті обидва льотчики управляють літаком по черзі протягом однакового періоду часу. Командир корабля несе загальну відповідальність за безпеку повітряного судна і його екіпажу. Другий пілот у вільний від управління польотом час відповідає за радіозв'язок і радіонавігаційне обладнання. В кабіні екіпажу також знаходиться штурман і бортінженер. Штурман забезпечує вихід і утримання літака на заданій орбіті, а бортінженер контролює роботу двигунів та загальну поведінку систем літака під час польоту.

Технічний екіпаж знаходиться у фюзеляжі літака і виконує специфічні завдання, що покладені на нього під час даного польоту. Командиром технічного екіпажу є так званий “тактичний директор”, який відповідає за загальне виконання місії в безпечний і ефективний спосіб. Технічний екіпаж складається з групи спостереження, групи озброєнь, оператора зв'язку і кількох техніків, які контролюють і обслуговують обладнання.

Контролер спостереження командує групою спостереження, яка складається з трьох операторів спостереження і пасивного контролера. Група забезпечує точну картину подій в оперативній зоні. Ця картина потім транслюється до командувачів наземними силами, а також повітряним силам Альянсу, які співпрацюють з Е-3А. Група озброєнь відповідає як за оборонні, так і наступальні

заходи з протидії повітряним операціям, повітряне прикриття сухопутних сил, блокування повітряного простору над полем бою та інші бойові функції. Оператор зв'язку відповідає за зв'язок на борту літака, який дає екіпажу змогу взаємодіяти і координувати свою діяльність.

Співпраця заради спільних результатів

Багатонаціональність є головною рисою системи протиповітряної оборони НАТО. Екіпажі АВАКСів є багатонаціональними, що демонструє найвищий рівень інтеграції в Альянсі, бо 12 з 13 країн -- членів НАТО, які беруть участь у програмі „Раннього повітряного попередження і управління НАТО”, надіслали своїх представників до участі в цій програмі. Літаком E-3A та усіма його бортовими системами керує екіпаж з 17 висококваліфікованих чоловіків і жінок, які є фахівцями з усіх необхідних питань. Багатонаціональні екіпажі спільно працюють над досягненням цілей НАТО і виконанням її завдань і стратегічної концепції та допомагають структурам командування й управління Альянсу виконувати їхні місії.

Чи знаєте ви?

НАТО як міжурядова організація не може сертифікувати флот літаків АВАКС, тому вони зареєстровані в Люксембурзі і кожен літак несе на хвості емблему у вигляді королівського люксембурзького лева.

Програма модернізації

По закінченні холодної війни ситуація у політичній, військовій сferах та сфері безпеки євроатлантичного регіону радикально змінилась. З того часу НАТО здійснила низку реформ свого стратегічного напряму, оборонного потенціалу і партнерства з іншими країнами. Складовою частиною цього процесу стала модернізація літаків E-3A, спрямована на їх пристосування до вимог нових місій і пошук можливостей вдосконалення систем протиповітряної оборони Альянсу з метою підготовки їх до подолання нових загроз. Прикладом цього є поточне вдосконалення літаків через програму модернізації технологічних і виробничих процесів.

Середньострокова програма модернізації передбачає інтегроване удосконалення комп'ютерів, дисплейів, комунікаційного обладнання, систем навігації й визначення цілей. Програма, яка розпочалась у 1998 році і має завершитись у 2007-2008 роках, складається з дев'яти основних проектів: удосконалення взаємодії між людиною і машиною, багатосенсорної інтеграції, автоматичних цифрових комутаторів зв'язку, вдосконалення навігаційних систем, УКВ радіообладнання широкого діапазону, надвисокочастотний супутниковий зв'язок, додаткові консолі з дисплеями та нові автovідповідачі та обладнання для запитів системи “свій-чужий”.

На додаток до цього ведуться дослідження щодо наступного етапу вдосконалення літаків АВАКС, яке дасть можливість відповісти оперативним вимогам майбутнього.

Бліц-інтерв'ю

>> Генерал-майор Гері Вінтербергер, командувач NAEW&CF

Яке місце NAEW&CF посідає в новому трансформованому Альянсі?

Мінливий характер міжнародного середовища безпеки останніми роками змушує до застосування військових сил для виконання більш складних місій тактичного характеру, включно з управлінням "повітря-повітря" та "повітря-поверхня", управлінням повітряним простором, контролем повітряного простору, пошуково-рятувальних операцій під час ведення бойових дій, зосередженням збройних сил і попередженням про загрозу. З того часу НАТО здійснила низку реформ свого стратегічного напряму, оборонного потенціалу і партнерства з іншими країнами. Складовою частиною цього процесу стала модернізація літаків Е-3A, спрямована на їх пристосування до вимог нових місій і пошук можливостей вдосконалення систем протиповітряної оборони Альянсу з метою підготовки їх до подолання нових загроз.

Наприклад, зараз здійснюється програма модернізації цього флоту, якою керує Організація з менеджменту програм НАТО AEW&C, і яка передбачає внесення найсучасніших технологічних і виробничих змін. Ця програма модернізації літаків Е-3A має бути виконана приблизно до 2008 року. Подібне ж вдосконалення, якого зазнають літаки Е-3D разом з майбутнім посиленням потенціалу сил NAEW&C забезпечить командувачів воєнними операціями потужнішою підтримкою. До цієї посиленої підтримки можуть входити спільні операції з іншими ресурсами командування, управління, розвідки, спостереження та огляду. Сили NAEW&C співпрацюють з іншими відомствами НАТО над розширенням і розвитком концепції НАТО C2ISR.

Сили NAEW&C є силами високого рівня готовності і мобільності, які інтегровані з Силами реагування НАТО і готові, за умови політичного схвалення, діяти як в традиційних межах повітряного простору НАТО, так і поза ними. Сили NAEW&C є динамічною організацією, яка трансформує існуючі системи, пристосовуючи їх до нових загроз і зберігаючи при цьому ті свої можливості, які вони надавали в розпорядження НАТО протягом майже 25 років.

Додаткова інформація:

- Сторінка НАТО в Інтернеті: www.nato.int
- Сили раннього повітряного попередження і управління НАТО: www.e3a.nato.int
- Агенція з керівництва програмою „Раннього повітряного попередження і управління НАТО“: www.napma.nato.int

© NATO 2004